

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący)
SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek
SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Anna Kowal

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,
w sprawie **J.M.**

wnioskodawcy o zadośćuczynienie

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 26 listopada 2025 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z dnia 20 listopada 2024 r., sygn. akt II AKa 138/24

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 7 maja 2024 r., sygn. akt II Ko 101/23,

- 1/ na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyla
zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z
dnia 7 maja 2024 r., sygn. akt II Ko 101/23 i sprawę przekazuje do
ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie;**
- 2/ nakazuje zwrot opłaty kasacyjnej wnioskodawcy.**

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Michał Laskowski

Włodzimierz Wróbel

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2024 roku, sygn. akt II AKa 138/24, Sąd Apelacyjny w Białymstoku, w wyniku rozpoznania apelacji, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że kwotę zadośćuczynienia zasądzzonego na rzecz wnioskodawcy obniżył do 20 000,00 zł (dwudziestu tysięcy złotych), a w pozostałym zakresie utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku pełnomocnik wnioskodawcy J.M. wniósł kasację na korzyść wnioskodawcy, zaskarżając wyrok w zakresie:

1. Punktu I, zmieniającego wysokość zadośćuczynienia na 20 000 zł.
2. Punktu II, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie w części, w jakiej oddalił on roszczenie o dalsze 30 000,00 zł.

Na podstawie art. 523 § 1 i art. 526 § 1 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi zarzucono rażące naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a w szczególności:

1. Rażące naruszenie prawa procesowego (art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 407 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach) przez brak rzetelnego rozpatrzenia zarzutu apelacyjnego dotyczącego niesłuszności pozbawienia wolności przez pierwsze 60 dni pobytu w strzeżonym ośrodku, podczas gdy kwestia ta miała bezpośredni wpływ na wysokość zasądzzonego zadośćuczynienia.
2. Rażące naruszenie prawa procesowego (art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 88a ust. 3 pkt 2, art. 87 ust. 1 pkt 1, 2 i 5 i art. 88a ust. 1 ustawy o ochronie) poprzez brak rzetelnego rozpatrzenia zarzutu apelacji dotyczącego niesłuszności pozbawienia wolności przez pierwsze 60 dni z perspektywy przepisów ustawy o ochronie, co doprowadziło do niedostrzeżenia, iż:
 - a. od samego początku pobytu zachodziła negatywna przesłanka z art. 88a ust. 3 pkt 2 ustawy o ochronie (stan psychofizyczny skarżącego uzasadniał domniemanie, że był poddany przemocy);

- b. nie zachodziły przesłanki z art. 87 ust. 1 pkt 1, 2 i 5 ustawy o ochronie (brak planowanych czynności związanych z potwierdzeniem tożsamości lub przekazaniem);
- c. było możliwe zastosowanie środków wolnościowych, co zgodnie z art. 88a ust. 1 ustawy o ochronie wykluczało umieszczenie skarżącego w strzeżonym ośrodku, a lakoniczne uzasadnienie Sądu Apelacyjnego nie uwzględniło, że niezawiniony brak paszportu nie uniemożliwiał stosowania środków wolnościowych.
3. Rażące naruszenie prawa procesowego (art. 433 § 2 k.p.k.) polegające na nieprawidłowym rozpatrzeniu zarzutu apelacji pełnomocniczki wnioskodawcy i wewnętrznym sprzecznym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, bowiem Sąd Apelacyjny nominalnie uznał zarzut za chybiony, a jednocześnie uwzględnił okoliczności podniesione w tym zarzucie (takie jak czterokrotne poddanie kontroli osobistej, obecność umundurowanych funkcjonariuszy, bariera językowa oraz poziom opieki medycznej), które powinny były doprowadzić do zwiększenia, a nie zmniejszenia kwoty zadośćuczynienia.
4. Rażące naruszenie prawa procesowego (art. 457 § 3 k.p.k.) poprzez brak należytego podania, dlaczego: a. zarzut naruszenia art. 407 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach (podniesiony w apelacji Skarbu Państwa) został uznany za częściowo zasadny i skutkujący obniżeniem kwoty zadośćuczynienia, w sytuacji gdy okoliczności te zostały już uwzględnione przez Sąd I instancji przy miarkowaniu kwoty; b. zarzut błędu w ustaleniach faktycznych z apelacji wnioskodawcy (świadczący o zwiększonym wymiarze krzywdy) został uznany za niezasadny w całości, mimo że okoliczności te zostały przez Sąd Apelacyjny uwzględnione, a mimo to nie doprowadziły do zwiększenia kwoty zadośćuczynienia.
5. Rażące naruszenie prawa materialnego (art. 407 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach i art. 445 § 1 i 2 k.c.) poprzez wadliwe uznanie, że Sąd I instancji naruszył art. 407 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach i konieczne było dwukrotne obniżenie zasądzzonego zadośćuczynienia, podczas gdy Sąd I instancji należycie miarkował kwotę, a ostatecznie zasądzona suma 20 000 zł jest niewspółmierna do doznanej krzywdy i ma charakter symboliczny.

W związku z powyższym wniesiono o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Z urzędu stwierdzono w sprawie wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2) k.p.k. w stosunku do składu Sądu I instancji.

Sąd Najwyższy konsekwentnie podtrzymuje swoje stanowisko, wielokrotnie wyrażane w innych orzeczeniach, m.in. w uchwałach składu siedmiu sędziów z 2 czerwca 2022 r. (I KZP 2/22) i z 5 kwietnia 2022 r. (III PZP 1/22), a także w licznych wyrokach (np. III KK 404/21 z 26 lipca 2022 r., III KK 193/20 z 12 października 2022 r., II KS 32/21 z 19 października 2022 r., II KK 571/22 z 15 lutego 2023 r., III KK 375/21 z 19 kwietnia 2023 r.). Zgodnie z tymi rozstrzygnięciami, Krajowa Rada Sądownictwa, ukształtowana na mocy ustawy z 2017 r., nie jest organem niezależnym od władzy wykonawczej i ustawodawczej. Tym samym nie jest tożsama z konstytucyjnym organem, którego skład i sposób wyłaniania reguluje art. 187 ust. 1 Konstytucji RP. Potwierdzają to również orzeczenia trybunałów międzynarodowych, takich jak wyroki ETPCz (np. *Reczowicz przeciwko Polsce*, *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, *Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce*, *Grzęda przeciwko Polsce*, *Wałęsa przeciwko Polsce*) oraz wyroki TSUE (np. C-791/19 z 15 lipca 2021 r., C-718/21 z 21 grudnia 2023 r.). Powyższe zasady i konsekwencje niekonstytucyjnego ukształtowania Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) mają bezpośrednie zastosowanie do oceny składu orzekającego w niniejszej sprawie. Sąd Najwyższy, każdorazowo z wynikiem negatywnym, przeprowadzał test bezstronności i niezawisłości w stosunku do sędziego X. Y. (IV KK 193/22, IV KK 275/24). Sędzia ten, wcześniej pełniący funkcję Prokuratora Rejonowego Olsztyn-Północ, został powołany postanowieniem Prezydenta RP z [...] 2019 r., Nr 1130.[...].2019, na wniosek KRS zawarty w Uchwale Nr [...] z [...] 2019 r., a nominację otrzymał 10 czerwca 2019 r. Przebieg jego kariery zawodowej, szczegółowo przeanalizowany w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 29 listopada 2023 r. (sygn. IV KK 193/22), wykazał szereg nieprawidłowości i nietypowych okoliczności, które podważają jego niezależność: kandydował pierwotnie do Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Olsztynie, lecz ostatecznie trafił do orzekania w pionie karnym,

co nastąpiło po interwencji ówczesnego Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego. Ponadto, udzielenie przez niego poparcia kandydaturze sędziego M.N. na członka KRS w 2022 r., a następnie powołanie go w listopadzie 2022 r. na Kierownika Sekcji Wykonawczej Sądu Okręgowego w Olsztynie, prowadzi do wniosku, że znalazł się on w gronie sędziów cieszących się szczególnym zaufaniem kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości, które wykraczało poza ramy typowego zaufania w relacjach między sędzią a władzą wykonawczą (resortem sprawiedliwości).

Podpisanie listy poparcia dla kandydata do KRS w 2022 r. jest ponadto traktowane jako dowód pełnej akceptacji dla niekonstytucyjnych regulacji wprowadzonych od 2017 r., które zmieniały konstytucyjny ustroj państwa i działały destrukcyjnie na polski wymiar sprawiedliwości.

Kontekst niniejszej sprawy jest także istotny w perspektywie zewnętrznego obserwatora wymiaru sprawiedliwości i oceny, czy wnioskodawca miał szanse na uczciwy proces przed niezależnym sądem. Zadośćuczynienie przyznane wnioskodawcy było związane z faktem niesłusznego umieszczenia w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców, a sprawa dotyczyła sytuacji migracyjnej na granicy z Białorusią. Ówczesny rząd traktował tę sprawę jako element polityki antymigracyjnej, podejmując szereg czynności, które miały w oczach społeczeństwa utrwalić wyjątkowo negatywny obraz migrantów. Niezależnie od osobistych przekonań sędziego Y. w tej sprawie, jego kariera oparta na powiązaniach z władzą wykonawczą może w uzasadniony sposób budzić wątpliwości na zewnątrz co do tego, czy w swojej decyzji dotyczącej zadośćuczynienia nie kierował się on innymi niż merytoryczne kryteriami.

Na marginesie należy także wskazać, że członek składu Sądu odwoławczego, sędzia T.U., był kilkakrotnie negatywnie weryfikowany w perspektywie niezależności sądu, w którego składzie zasiadał (IV KK 579/23, IV KK 470/24, IV KK 432/24). Z uwagi jednak na to, że bezwzględna przyczyna odwoławcza pojawiała się już na etapie pierwszoinstancyjnym, dokonanie oceny składu sądu II instancji w tej optyce było zbędne.

W ponownym postępowaniu sąd, we właściwie ukształtowanym składzie gwarantującym spełnienie standardu niezależności i bezstronności, raz

jeszcze oceni zasadność roszczeń wnioskodawcy. Uczyni to, mając na względzie wynikające z orzecznictwa Sądu Najwyższego wskazania dotyczące stosowania wobec cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową pozbawienia wolności, traktowanego jako absolutna ultima ratio, oraz szczególny status osób będących domniemanymi ofiarami prześladowań lub przemocy.

Małgorzata Wąsek-Wiaderek Michał Laskowski Włodzimierz Wróbel

[WB]

[r.g.]